

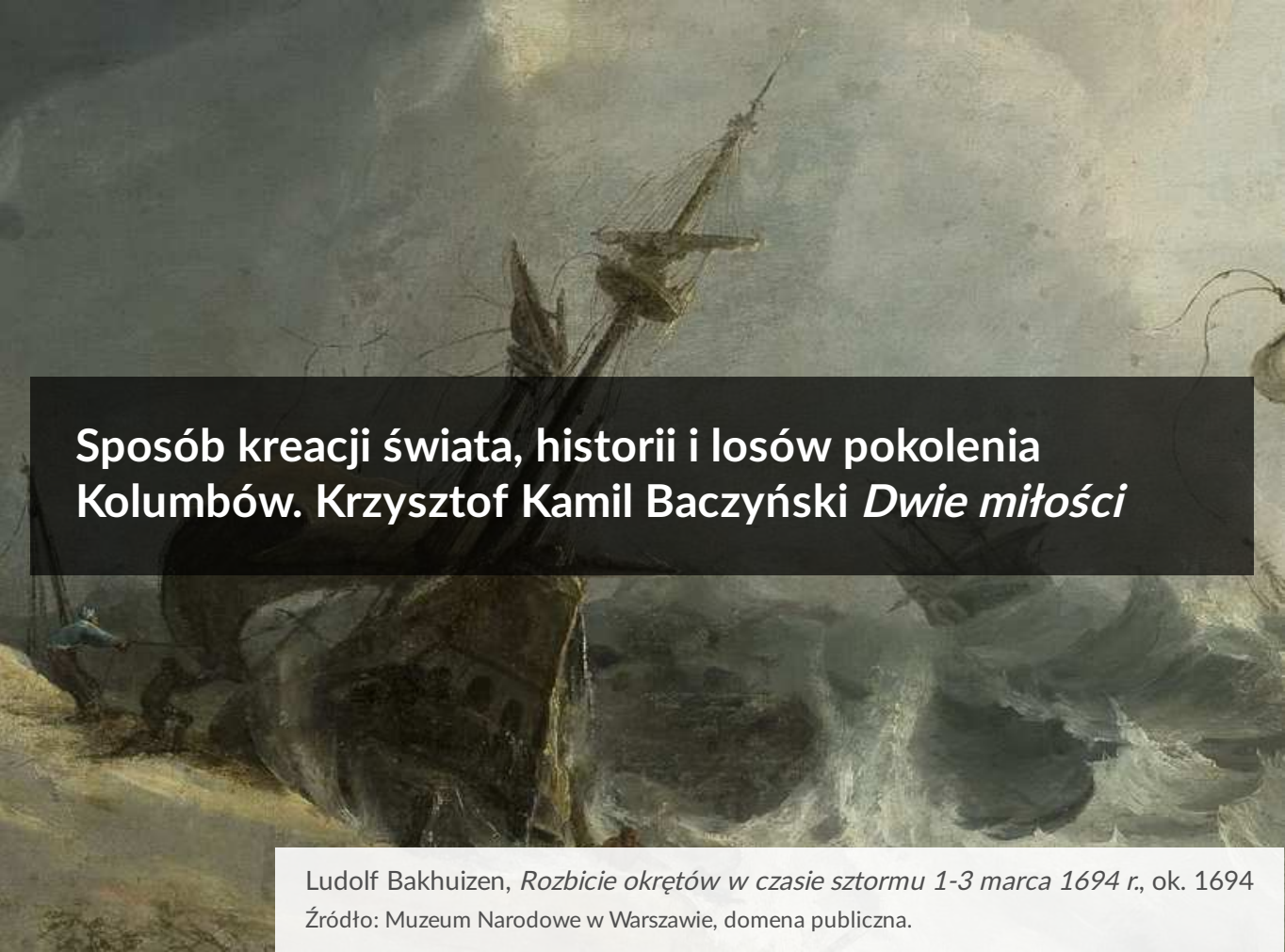


Sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów. Krzysztof Kamil Baczyński *Dwie miłości*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Gra edukacyjna](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Zbigniew Jarosiński, *Przemiany polskiej myśli literackiej lat 1945-1948*, „Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej” 1978, nr 69/2, s. 70–72.
- Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Dwie miłości*, Wrocław 1991.



Sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów. Krzysztof Kamil Baczyński *Dwie miłości*

Ludolf Bakhuizen, *Rozbicie okrętów w czasie sztormu 1-3 marca 1694 r.*, ok. 1694

Źródło: Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna.

Czy miłość Ojczyzny zwycięża powinna być ważniejsza od osobistych uczuć? W jaki sposób liryka czasów wojny ujmowała dylematy młodych bohaterów?

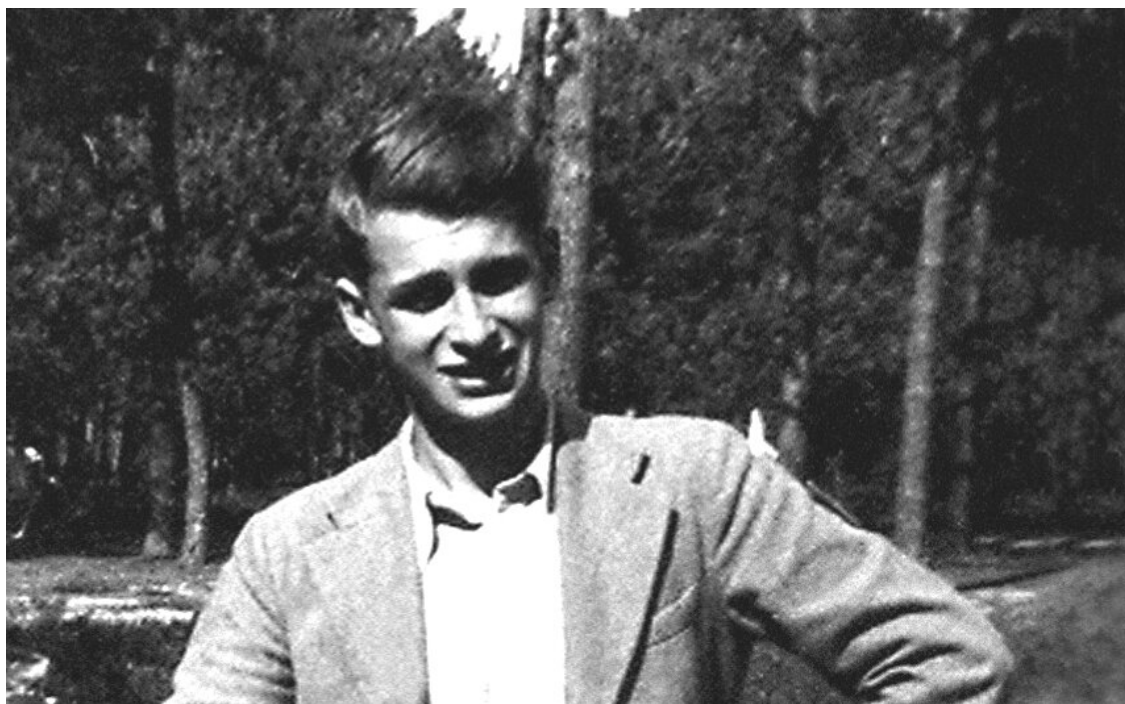
Poeeci pokolenia Kolumbów pisali w poczuciu nieuchronności śmierci. Byli żołnierzami i swój los wybierali świadomie. Czas grozy był jednak także czasem miłości. To właśnie zderzenie – wizji śmierci i siły młodzieńczego uczucia – tworzy dramatyzm poezji tej generacji. Wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Dwie miłości* stanowi przejmującą refleksję nad tragedią wojny, która zawsze jest tragedią jednostek.

Twoje cele

- Przeanalizujesz wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Dwie miłości*.
- Opisziesz charakterystyczne dla pokolenia Kolumbów postrzeganie rzeczywistości.
- Scharakteryzujesz sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów w wierszu *Dwie miłości*.
- Wyjaśnisz, dlaczego wiersz Baczyńskiego wyraża tragizm losu pokolenia Kolumbów.

Przeczytaj

Dwie miłości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego jest przykładem liryki pokolenia Kolumbów, stanowi **katastroficzne** ujęcie rzeczywistości wojennej. Wyraża emocje charakterystyczne dla tego pokolenia twórców.



Krzysztof Kamil Baczyński, 1930

Źródło: domena publiczna.

Pojęcie pokolenia Kolumbów pochodzi od tytułu książki Romana Bratnego *Kolumbowie, rocznik 20* i odnosi się ono do generacji, o której Zbigniew Jarosiński pisze następująco:

((Zbigniew Jarosiński

Przemiany polskiej myśli literackiej lat 1945-1948

Młodzi pisarze, wywodzący się
w większości z szeregów żołnierzy AK —
określono ich potem metaforyczną
nazwą „pokolenia Kolumbów” —
podejmują próbę sformułowania
własnych ideałów kulturalnych, które
wyrastałyby z ich podstawowego

doświadczenia historycznego:
doświadczenia konspiracji, walki,
obozów.

Źródło: Zbigniew Jarosiński, *Przemiany polskiej myśli literackiej lat 1945-1948*, „Pamiętnik Literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej” 1978, nr 69/2, s. 70–72.



Roman Bratny (Mularczyk) w 1932 roku
Źródło: domena publiczna.

Dwie miłości Krzysztofa Kamila Baczyńskiego to monolog skierowany do adresata. Wiersz rozpoczyna się od spójnika „więc”, co sprawia wrażenie, że jest to część większej całości, może dialogu toczonego pomiędzy lirycznym „ja” i „ty”. W utworze został wykorzystany efekt „podwójności” (liryczne „ty” i „ja”, przeszłość i teraźniejszość, tytuł). Taki zabieg pomaga wyrazić dylematy pokolenia. Obraz rzeczywistości, historii i ludzi jest typowy dla liryki tego pokolenia; wyraża katastrofizm [historiozoficzny](#) i generacyjny.

Ważną cechą emocjonalną pokolenia Kolumbów jest akceptacja losu pomimo przekonania o nieuchronnej śmierci. Wyrażeniu tego służą zastosowane zabiegi językowe.

((Krzysztof Kamil Baczyński

Dwie miłości

Więc pokochałeś kruche, ciepłe ciało,
które się w formach słowicznych ustało,
jak mleko płynie w szklanym smukłym dzbanie,
skrzypiec ma smutek i roślin śpiewanie.

Więc pokochałeś je. Jak ruczaj sobie
przed oczy stawiasz, aby twarze obie:
i ta odbita, i twoja prawdziwa,
były jak jeden ruch, co poukrywa
ziemię jak pożar i niebo jak jaśmin,
na które jedno serce jest małe i ciasne.

I pokochałeś jeszcze ziemię grozy
z ognistym śladem wielkich kroków bożych,
ziemię, gdzie bracia popieleją z tobą,
gdzie śmierć i wielkość jak dwa gromy obok

stoją u skroni i skrzydłami biją
tym, co umarli, i tym, którzy żyją.
Więc pokochałeś jej rzek bicz srebrzysty
i białe pióra mazowieckiej Wisły,
i góry ciężkie jak chmury na ziemi,
i ludzi skutych – i tak żyjesz niemi.

I kiedy z szablą rozpaloną stoisz
u huraganów ostatniego boju,
i kiedy broń jak życie w dłoni ważysz,
a nie masz łzy na sercu i na twarzy,
gdy rzucasz ciało jak puchy świetliste,
wiotkie jak śpiew, a z nim odbicie czyste,
by mieć twarz jedną nie odbitą w ciszy,
napiętnowaną śmierci czarnym krzyżem,
myślisz, że z Boga musi być ta miłość,
dla której młodość w grobie się prześniło.

(22 V 1943)

Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Dwie miłości*, Wrocław 1991.

Słownik

historiozofia

(gr. *historía* – badanie, informacja, opowiadanie + *sophía* – mądrość) – filozofia historii; ogólne rozważania nad sensem wydarzeń historycznych, mechanizmami oraz prawami rządzącymi biegiem dziejów, miejscem i rolą jednostki w kształtowaniu historii, a także wzajemnymi relacjami pomiędzy kulturą a historią. Problematyka i ustalenia historiozofii zmieniają się w czasie pod wpływem aktualnych wydarzeń, osiągnięć nauki oraz przemian światopoglądowych

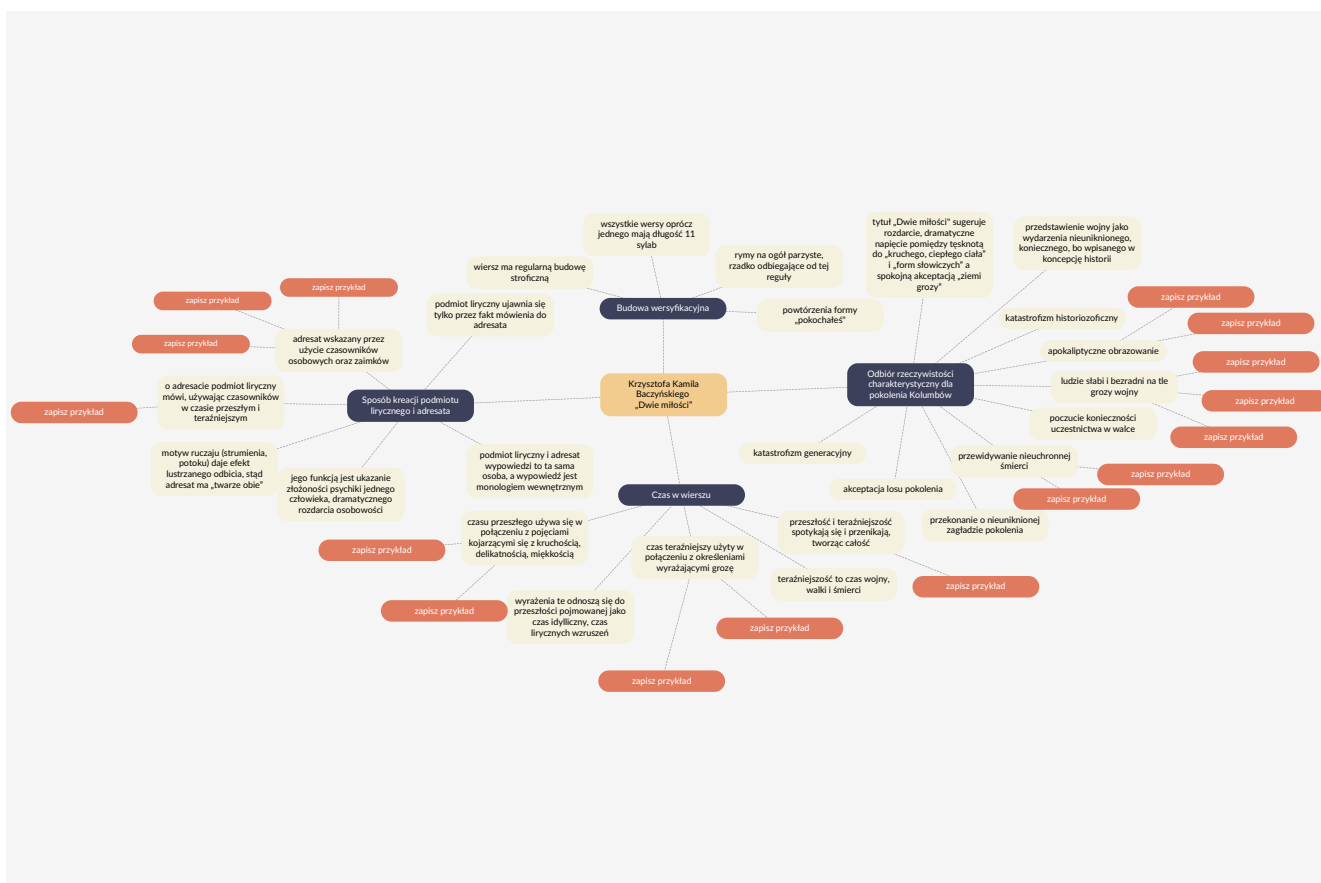
katastrofizm

(gr. *katastrophê* – punkt zwrotny) – prąd artystyczny, szczególnie widoczny w poezji dwudziestolecia międzywojennego, wyrażający się przeczuciem nadchodzącej zagłady, historiozoficznym oraz metafizycznym niepokojem, nawiązaniami do języka symboliki biblijnej

Mapa myśli

Polecenie 1

Przeanalizuj poniższą mapę myśli. W pomarańczowych dymkach zacytuj przykłady z wiersza *Dwie miłości*, które zobrazują wskazaną cechę.



Polecenie 2

Na podstawie wiersza Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Dwie miłości* przedstaw sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów.

((Krzysztof Kamil Baczyński

Dwie miłości

Więc pokochałeś kruche, ciepłe ciało,
które się w formach słowicznych ustało,
jak mleko płynie w szklanym smukłym dzbanie,
skrzypiec ma smutek i roślin śpiewanie.

Więc pokochałeś je. Jak ruczaj sobie
przed oczy stawiasz, aby twarze obie:
i ta odbita, i twoja prawdziwa,
były jak jeden ruch, co poukrywa
ziemię jak pożar i niebo jak jaśmin,
na które jedno serce jest małe i ciasne.

I pokochałeś jeszcze ziemię grozy
z ognistym śladem wielkich kroków bożych,
ziemię, gdzie bracia popieleją z tobą,
gdzie śmierć i wielkość jak dwa gromy obok
stoją u skroni i skrzydłami biją
tym, co umarli, i tym, którzy żyją.

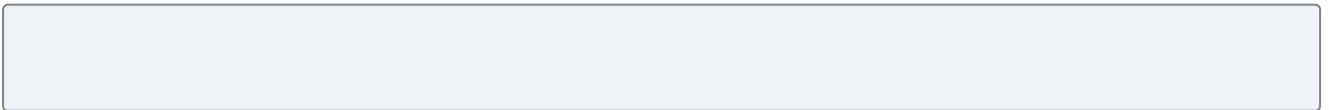
Więc pokochałeś jej rzek bicz srebrzysty
i białe pióra mazowieckiej Wisły,
i góry ciężkie jak chmury na ziemi,
i ludzi skutych – i tak żyjesz niemi.

I kiedy z szablą rozpaloną stoisz
u huraganów ostatniego boju,
i kiedy broń jak życie w dłoni ważysz,

a nie masz łzy na sercu i na twarzy,
gdy rzucasz ciało jak puchy świetliste,
wiotkie jak śpiew, a z nim odbicie czyste,
by mieć twarz jedną nie odbitą w ciszy,
napiętnowaną śmierci czarnym krzyżem,
myślisz, że z Boga musi być ta miłość,
dla której młodość w grobie się prześniło.

(22 V 1943)

Źródło: Krzysztof Kamil Baczyński, *Dwie miłości*, Wrocław 1991.



Polecenie 1

Rozwiąż interaktywny quiz i sprawdź, czy dobrze interpretujesz wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Dwie miłości*. Przed tobą 15 pytań o rosnącym poziomie trudności. Na każdą odpowiedź masz 30 sekund. Każdy błąd uniemożliwia kontynuowanie quizu – zacznij wtedy od nowa.



Test

**Zagraj i sprawdź,
czy dobrze
interpretujesz
wiersz Krzysztofa
Kamila
Baczyńskiego
"Dwie miłości".**

Poziom
trudności:

łatwy

Limit czasu:

7.5 min

Twój ostatni
wynik:

-

Uruchom

Dla nauczyciela

Autor: Marta Kulikowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów. Krzysztof Kamil Baczyński *Dwie miłości*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

II. Kształcenie językowe.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

Lektura obowiązkowa

33) wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Iłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;
- 4) rozróżnia grupę literacką i pokolenie literackie; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- analizuje wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Dwie miłości*,
- opisuje charakterystyczne dla pokolenia Kolumbów postrzeganie rzeczywistości,
- charakteryzuje sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów w wierszu *Dwie miłości*,
- wyjaśnia, dlaczego wiersz Baczyńskiego wyraża tragizm losu pokolenia Kolumbów.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- rozmowa kierowana;
- z użyciem e-podręcznika.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Sposób kreacji świata, historii i losów pokolenia Kolumbów. Krzysztof Kamil Baczyński *Dwie miłości*”. Prosi uczestników zajęć o przypomnienie sobie, kim byli przedstawiciele pokolenia Kolumbów.
2. **Recytacja.** Chętna lub wybrana osoba przygotowuje głośne czytanie utworu poetyckiego *Dwie miłości*, z elementami aktorskiej interpretacji.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel prosi uczniów, by przypomnieli, kim byli przedstawiciele pokolenia Kolumbów, kiedy tworzyli i w jakich okolicznościach. Następnie informuje, że praca uczniów podczas lekcji będzie skupiona wokół wiersza Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Dwie miłości*.
2. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Przygotowana do tego osoba odczytuje wiersz K. K. Baczyńskiego *Dwie miłości*, z elementami aktorskiej interpretacji. Nauczyciel prosi, by uczniowie podzielili się swoimi pierwszymi refleksjami na temat wiersza; określili, kim jest jego nadawca, a kim odbiorca, jaki nastrój panuje w utworze itd.
2. Prowadzący wyświetla mapę myśli w e-materiale. Uczniowie analizują ją, a następnie, pracując w 2-osobowych zespołach, wykonują polecenia 1 i 2. Nauczyciel prosi kolejne osoby o przedstawienie propozycji odpowiedzi, inni uczniowie mogą je uzupełniać i dyskutować.

Faza podsumowująca:

1. W podsumowaniu zajęć uczniowie indywidualnie rozwiązują grę edukacyjną, która ma służyć sprawdzeniu i utrwaleniu ich umiejętności interpretacyjnych.

Praca domowa:

1. Przygotuj prezentację multimedialną, w której podsumujesz zdobyte podczas lekcji wiadomości.

Materiały pomocnicze:

- Mela Koteluk, płyta *Astronomia poety. Baczyński*, 2020.
- Paweł Spyra, *Optyzmizm i wojenna zawierucha: o wybranych lirykach Krzysztofa Kamila Baczyńskiego*, „Społeczeństwo. Edukacja. Język” 2015/3.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Mapa myśli” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.